

Juni 2022

De Limburgse economie en arbeidsmarkt: een balans na 2 jaar corona

ANA
LYSE

Colofon

Analyse door POM Limburg
Juni 2022
Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij Limburg
Tel: +32 (0)11 300 100
Corda Campus, gebouw 6B
Kempische Steenweg 303/bus 101
3500 Hasselt
info@pomlimburg.be – www.pomlimburg.be

Inhoud

Voorwoord	4
1. Impact op economie.....	6
Economische groei	6
Omzet	7
Export	8
Investerings.....	9
2. Impact op de arbeidsmarkt	10
Tewerkstelling	10
Werkzoekenden	11
Tijdelijke werkloosheid.....	13
Vacaturemarkt.....	15
Krapte	17
3. Impact op ondernemerschap	18
Starters	18
Faillissementen en stopzettingen.....	19
Btw-plichtige ondernemingen.....	21

Voorwoord

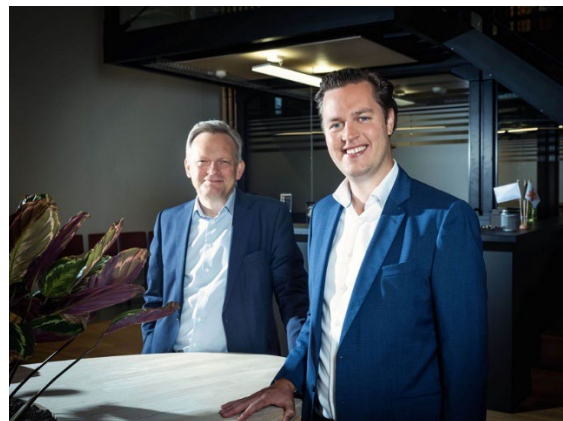
Na ruim twee jaar corona maken we met POM Limburg een balans op van hoe de provincie deze periode economisch heeft doorstaan. Hiervoor grijpen we terug naar de resultaten van twee jaar monitoring van een aantal sociaaleconomische kernindicatoren uit onze online Coronamonitor.

In een eerste rapport, gepubliceerd in november 2021, blikten we al terug op de eerste 12 maanden na de uitbraak van de coronapandemie (april '20 - maart '21). In deze nota leggen we de focus op hoe de economische parameters zich op kwartaal- of maandbasis in de cijfers vertaalden gedurende de hele looptijd van twee jaar corona. Dit levert vaak interessante (tussentijdse) trends op. Zo volgde na een sterke economische terugval in het eerste coronajaar, een krachtig herstel in het tweede jaar. Onze provincie toont daarmee haar sterke veerkracht binnen Vlaanderen.

Toch zijn er recent opnieuw heel wat signalen van economische vertraging. Zo worden de gerapporteerde cijfers, die best goed ogen, voor een stuk alweer voorbij gestoken door de economische realiteit van vandaag. En die is er een van onzekerheid door de hoge inflatie, het conflict

tussen Oekraïne en Rusland, en een nijpende arbeidsmarktkrapte. De uitdagingen blijven dus groot, maar het is ook bemoedigend te zien dat de economische fundamenten van onze provincie niet te zeer zijn aangetast door twee jaar corona.

Veel leesplezier!

Noël Slangen
Algemeen Directeur
POM Limburg

Tom Vandeput
Voorzitter
POM Limburg

LIMBURGSE ECONOMIE TOONT STERKE VEERKRACHT TIJDENS CORONA

Terugval in eerste coronajaar, krachtig herstel in tweede coronajaar

HANDEL GROOTSTE WINNAAR QUA OMZET, RECREATIE GROOTSTE VERLIEZER

De omzet van de Limburgse bedrijven lag in het eerste coronajaar (2020) 4% lager dan in 2019, maar groeide in 2021 naar een niveau ver boven dat van 2019 (+11%). De omzet groeide tijdens deze 2 coronajaren het sterkst in de handel en daalde het sterkst in de recreatiesector.

RAZENDSNEL NAAR EEN ZEER KRAPPE ARBEIDSMARKT

Na de uitbraak van corona ging de werkloosheid in Limburg heel even naar omhoog, maar vanaf het najaar van 2020 werd de vrije val ingezet richting een historisch laag niveau. Tegelijkertijd kende de vacaturemarkt een sterke heropleving. Logisch gevolg is een ongeziene krapte op de Limburgse arbeidsmarkt.

MAATREGELEN ROND TIJDELIJKE WERKLOOSHEID MISSEN HUN EFFECT NIET

Op het toppunt was 1 op 3 Limburgse loontrekkenden tijdelijk werkloos wegens COVID. Telkens de beschermende maatregelen verscherpt werden, steeg het aantal tijdelijk werklozen. Hoewel hun aantal stilaan daalt, blijft de tijdelijke werkloosheid nog steeds vrij hoog in vergelijking met voor corona.

CONSTANTE GROEI VAN HET AANTAL ONDERNEMINGEN

Zowel in 2020 als in 2021 bereikte het aantal startende ondernemingen recordhoogtes. Daarnaast kon Limburg beter dan Vlaanderen het aantal stopzettingen binnen de perken houden. Ondanks corona bleef het aantal btw-plichtige ondernemingen dan ook aan een continu tempo doorgroeien.

1. Impact op economie

Economische groei

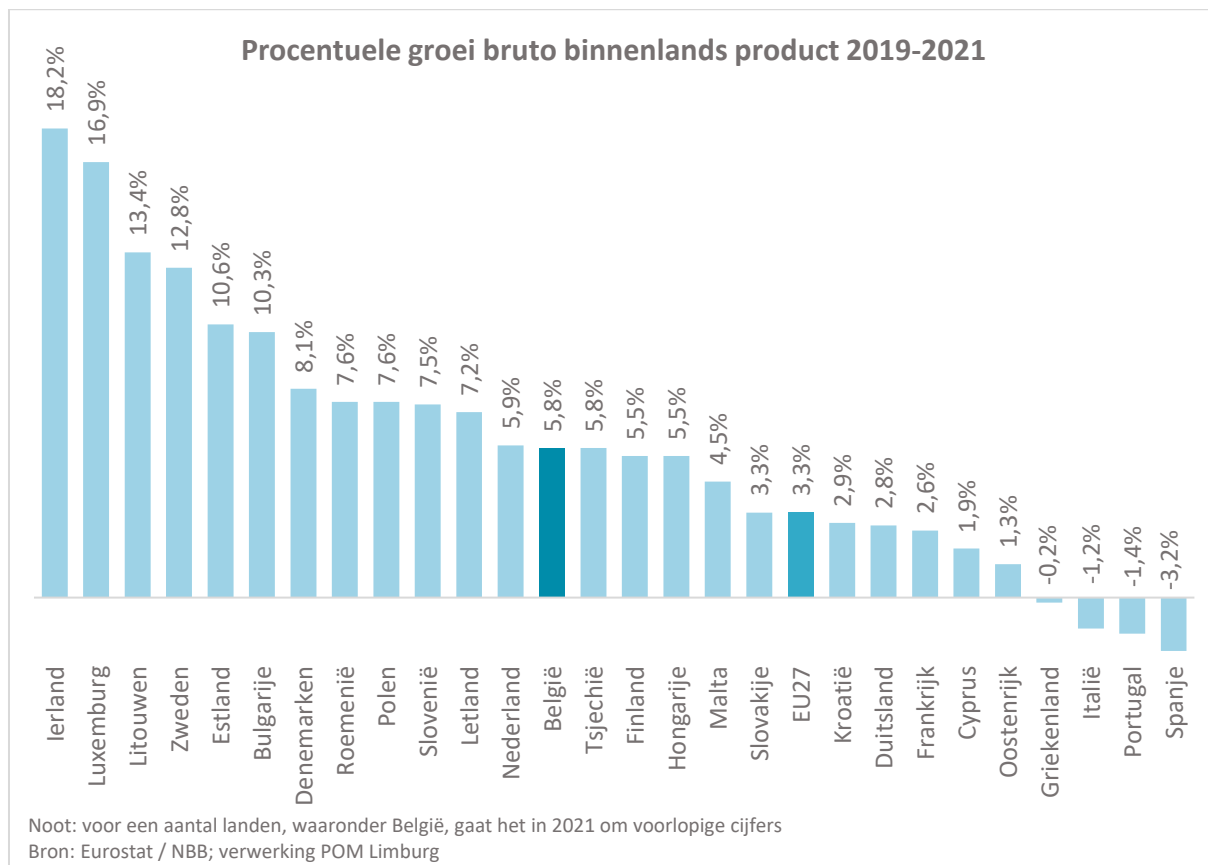
Sterkere groei bbp in België dan gemiddeld in Europa

De evolutie van het bruto binnenlands product toont op een zeer treffende manier de impact van corona op de Belgische economie. In 2020 kende het Belgische bbp een ongeziene daling van 4,5% t.o.v. het jaar ervoor (2019). Nooit eerder was de terugval groter. Ook elders in de Europese Unie was er doorgaans sprake van een forse afname van het bbp. De enige uitzonderingen met een positieve groei waren Ierland, Luxemburg, Litouwen, Zweden en Denemarken. De grootste procentuele verliezen werden opgetekend in IJsland en Noorwegen.

Een jaar later, in 2021, lijkt het tij echter helemaal gekeerd. Want aan dezelfde snelheid van de vrije val in 2020 klimt de economische activiteit in 2021 opnieuw fors omhoog. In België steeg het bbp tussen 2020 en 2021 met maar liefst 10,8%, waarmee ons land het beter doet dan gemiddeld in de EU (+7,9%). Dat wil meteen ook zeggen dat de stijging

in 2021 groter was dan de terugval in 2020, waardoor het niveau van 2019 in 2021 al ruimschoots overtroffen werd. In België werd het niveau van het bbp van 2019 in 2021 overschreden met 5,8%, een beduidend sterkere groei dan het Europees gemiddelde (+3,3%) en dan dat van buurlanden Duitsland en Frankrijk (zie figuur). Met een toename van meer dan 18% lijkt Ierland binnen de EU op economisch vlak de coronacrisis het best doorstaan te hebben, gevolgd door Luxemburg en Litouwen. In vier Europese lidstaten bleef het bbp in 2021 nog onder het niveau van 2019 (Spanje, Portugal, Italië en Griekenland).

In Limburg daalde het bbp tussen 2019 en 2020 met 4,7%, net iets meer dan gemiddeld in België (-4,5%). Voor 2021 zijn er op datum van publicatie van deze nota nog geen Limburgse cijfers beschikbaar, maar er mag aangenomen worden dat deze in dezelfde lijn liggen als de Belgische cijfers.

Omzet

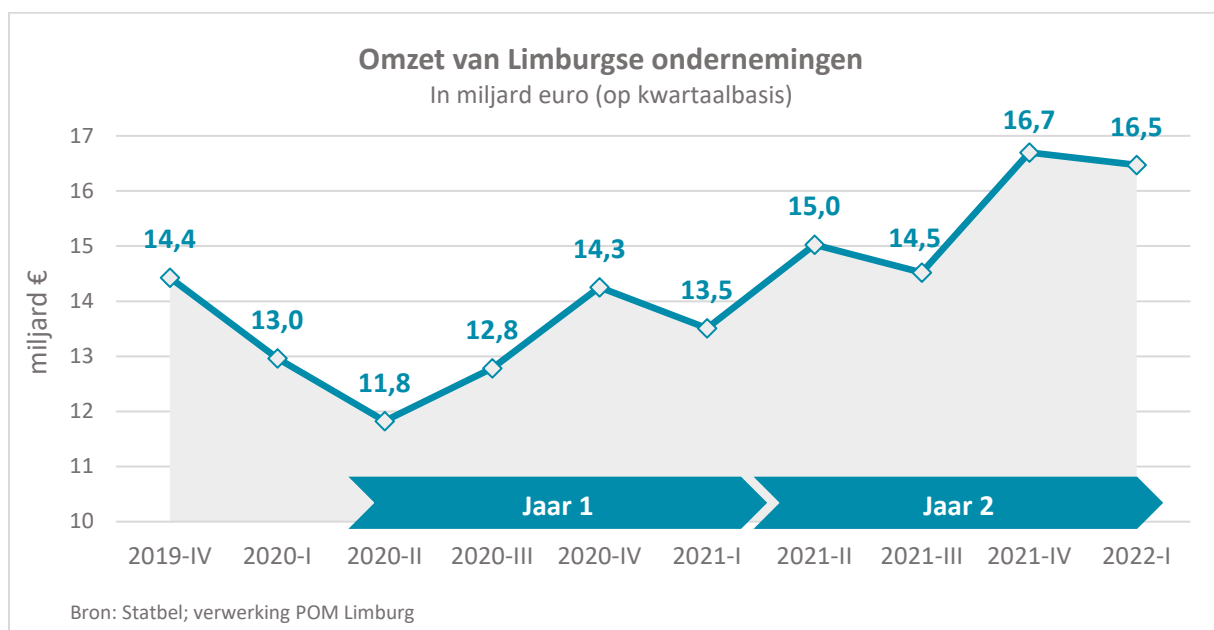
Na een kleinere daling, een grotere stijging in Limburg dan gemiddeld in Vlaanderen

De Limburgse bedrijven realiseerden in 2021 een recordomzet van 60 miljard euro. Dat is 11% meer dan het vorige record dat in 2019, vóór corona, werd neergezet. Vlaanderen noteerde in 2021 eveneens de hoogste omzet ooit, al was de stijging t.o.v. 2019 (+8%) er wel wat kleiner dan in Limburg.

In de eerste maanden na de uitbraak van het coronavirus hield de Limburgse economie wat omzet betreft beter stand dan gemiddeld in Vlaanderen. De omzet daalde logischerwijze het sterkst tijdens de volledige lockdown in het 2de kwartaal van 2020 (zie figuur), met op jaarbasis een afname van 13,9% in Limburg en 17,5% in Vlaanderen. Ook in het 3de en 4de kwartaal van 2020 lag de omzet lager dan in dezelfde periode een jaar eerder, al was

het verschil toen heel wat kleiner. Over het hele jaar 2020 beschouwd resulteerde dit in een omzetsdaling in Limburg van -3,8% en in Vlaanderen van -6,9% t.o.v. 2019.

Vanaf begin 2021 lag de omzet in ieder kwartaal opnieuw hoger dan voor corona, zowel in Limburg als in Vlaanderen. Het verschil in omzet van de Limburgse bedrijven na een coronaperiode van twee jaar (1ste kwartaal 2022 t.o.v. 1ste kwartaal 2020) loopt zelfs op tot 3,5 miljard euro ofwel een stijging met 27,1%. Maar ook in vergelijking met het 1ste kwartaal van 2021 ligt de omzet begin 2022 fors hoger (+3 miljard euro of +21,9%). In beide gevallen doet Limburg het beter dan Vlaanderen.

Handel, informatie en communicatie zien omzet tijdens corona het sterkst stijgen

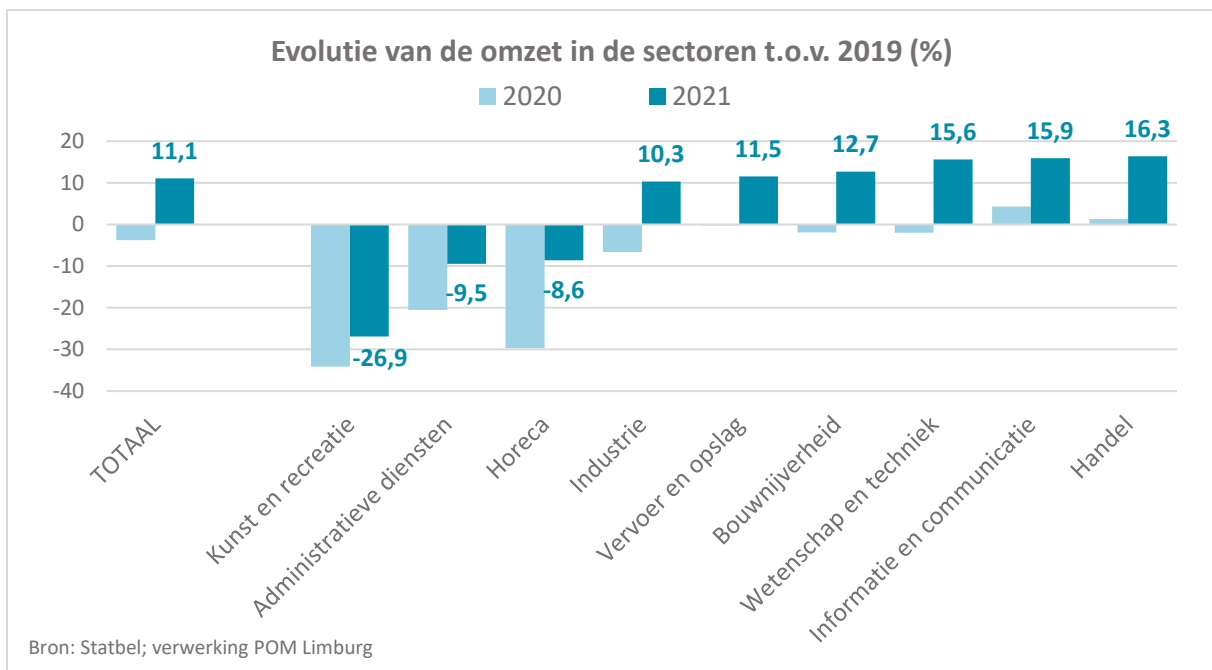
Het coronavirus deed harde klappen uit aan de economie. Toch zijn er niet alleen verliezers in deze crisis. Enkele sectoren wisten in Limburg hun omzet zelfs in het moeilijke jaar 2020 te verbeteren in vergelijking met het jaar voorheen (zie figuur). Dat geldt zeker voor de **informatie- en communicatiesector**. Het massale gebruik van digitale communicatietechnologieën tijdens de coronabeperkingen heeft de sector geen windeieren gelegd. In 2020

lag de omzet er 4,3% hoger dan in 2019 en in 2021 groeide dat verschil zelfs naar 15,9%. De **handel** was de enige andere sector die zowel in 2020 als in 2021 positieve groeicijfers in de omzet liet optekenen. Het is in 2021 zelfs de sector die de grootste omzetgroei kent t.o.v. 2019 (+16,3%). De logistieke sector en bouwsector hielden aardig stand tijdens het eerste coronajaar en zagen hun omzet in 2021 zelfs fors toenemen. De industrie moest in 2020 meer terrein prijsgeven maar herstelde zich eveneens vrij krachtig in 2021.

De sector die het zwaarst werd getroffen door de coronamaatregelen is ongetwijfeld de **recreatie-sector**. In 2020 verloor deze sector in Limburg meer dan 34% van haar omzet en in 2021 zit de sector nog steeds bijna 27% onder haar omzetniveau van voor corona. Ook de **horeca** had in 2020 erg te lijden onder de maatregelen tijdens de coronapandemie, met een omzetverlies van nagenoeg 30%. 2021 bracht gelukkig beterschap voor de Limburgse horeca, maar het verlies t.o.v. voor corona was nog steeds niet volledig weggewerkt (-8,6%). Dat geldt ook voor de **administratieve**

diensten. Zij verloren in 2020 ruim 20% van hun omzet en zitten ook in 2021 nog vrij ver verwijderd (-9,5%) van het omzetniveau dat de sector in 2019 haalde.

In de meeste beschouwde sectoren is de evolutie van de omzet trouwens beter in Limburg dan in Vlaanderen, zowel in 2020 als in 2021. De enige uitzonderingen hierop zijn in 2020 de bouw en de wetenschap en techniek en in 2021 de logistiek en de recreatie.

Export

Erst door diep dal, daarna naar de top

De Limburgse export kende een opvallend verloop tijdens de afgelopen twee coronajaren (zie figuur). De verstoorde internationale handel deed de export vanuit Limburg in het 2de kwartaal van 2020 kelderen naar het laagste niveau sinds begin 2013. In Vlaanderen werd in datzelfde kwartaal zelfs de laagste exportwaarde van de afgelopen tien jaar opgetekend.

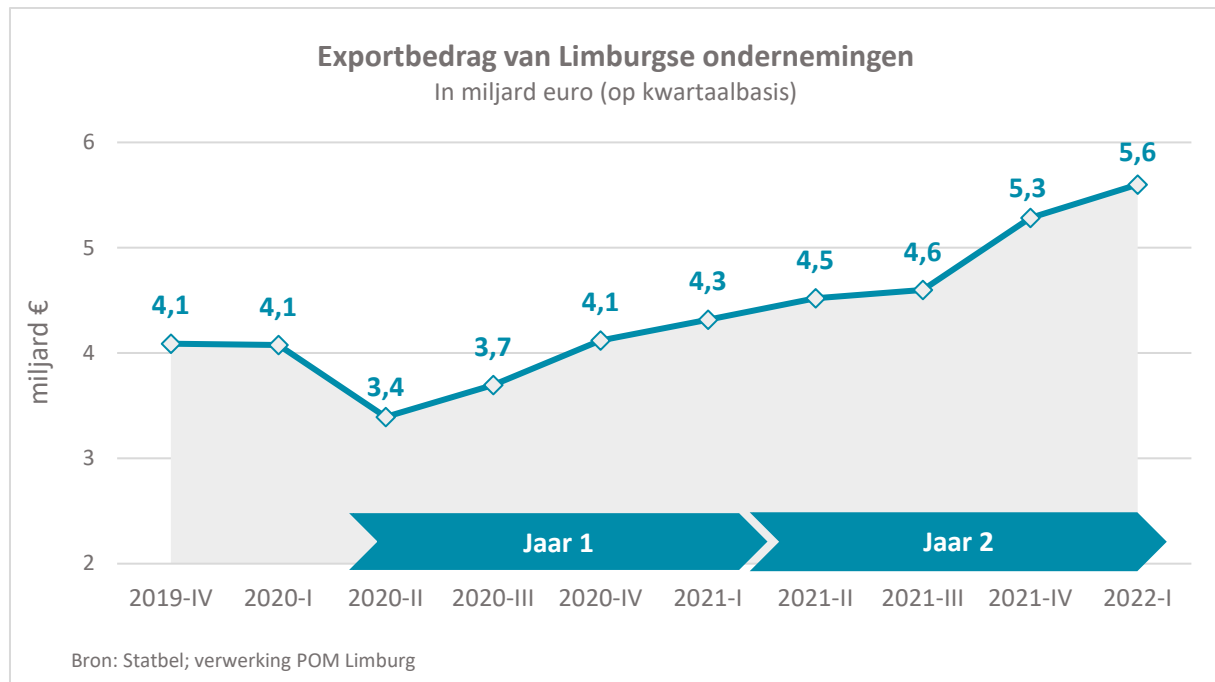
Na het diepe dal begon de klim terug naar boven. Sinds het najaar van 2020 trok de internationale handel terug aan en dat herstel zette zich in 2021 versterkt door. Het resultaat is dat de Limburgse export sinds medio 2020 een constant stijgende

lijn vertoont die begin 2022 uitmondde in een exportwaarde van 5,6 miljard euro, het hoogste bedrag ooit en liefst 37% hoger dan in het 1ste kwartaal van 2020.

Ook de Vlaamse export bereikte in het 1ste kwartaal van 2022 een voorlopig hoogtepunt, waardoor het aandeel van Limburg in de Vlaamse export nog steeds vrij beperkt bleef (6,1%). In vergelijking met de periode van voor corona scoort Limburg wel beduidend beter dan gemiddeld in Vlaanderen. Zo verloor de Limburgse export in 2020 6,7% van haar waarde t.o.v. 2019. In Vlaanderen ging het om een verlies van 15,7%. Het herstel van de export in

2021 liep vrij gelijk in Limburg en Vlaanderen. Mede dankzij de beperktere schade in 2020 kan Limburg in de vergelijking tussen de jaren 2021 en 2019 aanzienlijk betere resultaten voorleggen dan

Vlaanderen. Zo steeg de export vanuit Limburg tussen 2019 en 2021 met 14,3% terwijl de toename in Vlaanderen beperkt bleef tot 3,0%.

Investerings

In Limburg positief over de hele periode

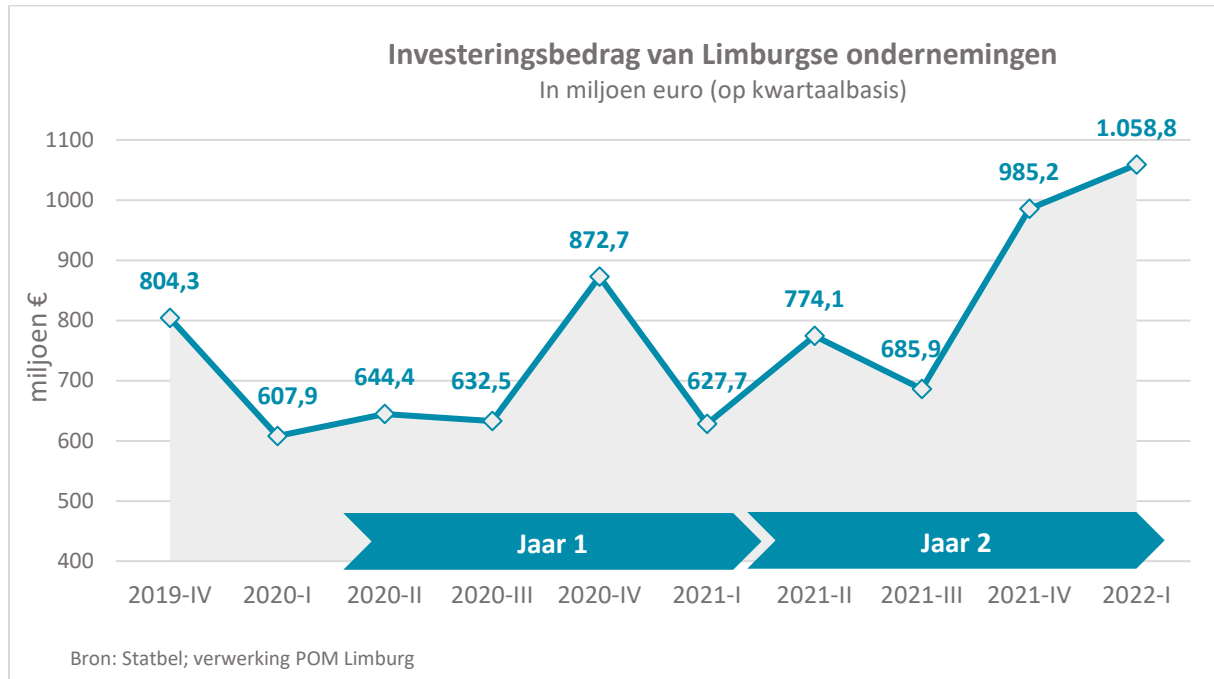
Eén van de weinige indicatoren die tijdens de coronaperiode onafgebroken betere waarden liet optekenen in vergelijking met de periode voor corona, is het bedrag van de investeringen door bedrijven. Althans in Limburg. Als enige provincie in Vlaanderen bleven de investeringen op kwartaalbasis in 2020 en 2021 telkens hoger dan in hetzelfde kwartaal een jaar eerder. Zelfs tijdens de eerste volledige lockdown in het 2de kwartaal van 2020, toen de economische activiteit erg te lijden had onder corona, investeerden de Limburgse bedrijven zo'n 3% meer dan in het 2de kwartaal van 2019. In de andere Vlaamse provincies vielen de investeringsbedragen in die periode terug van -12% tot -36%. Misschien nog opmerkelijker is de vaststelling dat er in 2020 in Limburg ieder kwartaal positieve groeicijfers zijn en in Vlaanderen telkens negatieve. Dat resulteert logischerwijze in een sterk tegengesteld jaarresultaat. In Limburg stegen de investeringen van de bedrijven in 2020 t.o.v.

2019 met 8,7% terwijl er in Vlaanderen sprake was van een daling met 6,5%.

Nog knapper wordt de prestatie van de Limburgse bedrijven wanneer ook het jaar 2021 in beschouwing wordt genomen. De herstellende economie deed de investeringsbedragen in elk van de Vlaamse provincies opnieuw stijgen. Opmerkelijk is dat Limburg na de al puike prestatie van 2020 ook dan nog steeds gelijke tred kan houden met het Vlaamse groeiritme, vooral dankzij het hoge Limburgse investeringsbedrag in het laatste kwartaal van 2021. In de vergelijking tussen 2021 en 2019 steekt Limburg bijgevolg met kop en schouders boven de andere Vlaamse provincies uit. In Limburg stegen de investeringen met 21,2%, gemiddeld in Vlaanderen met 3,9%. Antwerpen (+8,2%) is naast Limburg slechts de enige provincie waar de investeringswaarden in 2021 terug hoger zijn dan voor corona (2019). In de overige drie Vlaamse provincies was dat voorlopig niet het geval.

Ook in het 1ste kwartaal van 2022 lijkt de investeringsdrang van de Limburgse ondernemingen niet te stoppen. Voor het eerst investeerden ze samen op kwartaalbasis meer dan 1 miljard euro. Tegenover het 1ste kwartaal van 2021 is dat een

toename met 69% en in vergelijking met het 1ste kwartaal van 2020 gaat het zelfs om een stijging van 74%. In Vlaanderen zijn de groeipercentages heel wat meer bescheiden (respectievelijk +12% en +20%).

2. Impact op de arbeidsmarkt

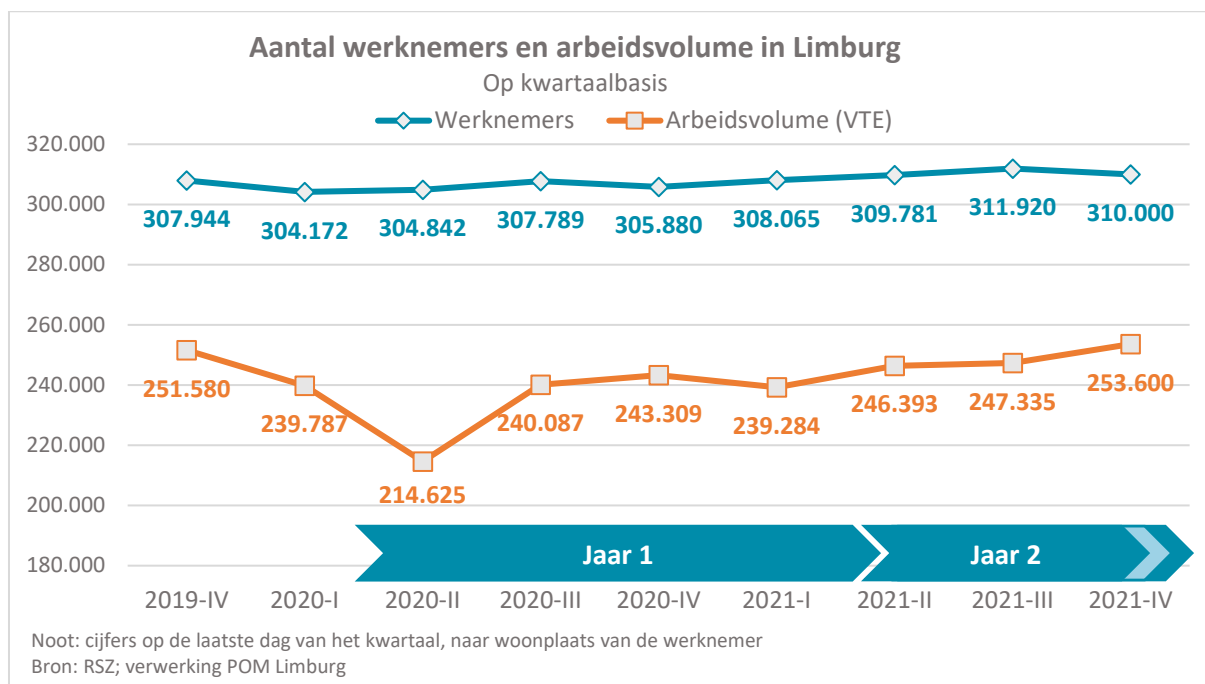
Tewerkstelling

Van een dip in arbeidsvolume, naar een recordaantal werknemers

De gevolgen van corona op de Limburgse tewerkstelling waren vooral zichtbaar in het begin van de pandemie. Het waren dan ook de economische beperkingen uit de beginfase, met vaak de gehele of gedeeltelijke sluiting van bepaalde activiteitssectoren, die een impact hadden.

Die impact uitte zich wel niet rechtstreeks op het eigenlijke aantal **tewerkgestelde werknemers** (zie de bovenste grafieklijn in de figuur). Dat aantal nam tussen het 1ste en 2de kwartaal van 2020 zelfs nog toe, tot 304.842 loontrekkende Limburgers eind juni '20. In vergelijking met een jaar eerder (eind juni '19) waren dat er anderzijds wel 0,5% minder.

In het verdere verloop van corona, en vooral sinds 2021, kende de tewerkstelling een stijgende trend. In het 3de kwartaal van 2021 (eind september '21) bereikte het aantal werknemers zelfs het hoogste niveau ooit door RSZ gemeten: 311.920 Limburgse werknemers. Dit zijn er ongeveer 4.100 meer dan het jaar ervoor (het 3de kwartaal van 2020), maar ook al ruim 3.000 meer dan in het 3de kwartaal van 2019, toen er van corona nog helemaal geen sprake was. Eind 2021 viel de tewerkstelling wel iets terug (tot 310.000), al is dat een jaarlijks terugkerende trend voor elk 4de kwartaal. In vergelijking met het Vlaamse niveau liggen deze trends in elkaars verlengde.

Een ander beeld, althans in de eerste fase van de coronacrisis, is er bij het **arbeidsvolume** dat deze werknemers verrichtten, of het aantal effectief ge-presteerde dagen of uren (zie onderste grafieklijn). Dit arbeidsvolume viel in het begin van de coronacrisis wel sterk terug. Door beschermende maatregelen zoals tijdelijke werkloosheid bleven werknemers wel in dienst, maar velen presteerden weinig of geen arbeid meer door de coronabeperkingen. Dat heel wat activiteiten of hele sectoren op een laag pitje stonden, vertaalde zich dan ook in een forse daling van het ge-presteerde arbeidsvolume, uitgedrukt in voltijds equivalenten (VTE).

In het 2de kwartaal van 2020 liep het arbeidsvolume bij de Limburgse werknemers dan ook terug tot 214.625 VTE. Dit is een daling van 35.854 VTE of een krimp van liefst 14,3% in vergelijking met hetzelfde kwartaal een jaar eerder (2019). Bovendien was dit een sterkere terugval dan gemiddeld in Vlaanderen (-13,0%) en tevens het laagste aantal VTE sinds jaren.

Werkzoekenden

Aantal Limburgse werkzoekenden naar historisch laag niveau

Het systeem van tijdelijke werkloosheid wegens COVID hielp in belangrijke mate voorkomen dat werkgevers medewerkers moesten ontslaan. Dit zorgde er ook voor dat het aantal werkzoekenden maar beperkt steeg. Tijdens het eerste coronajaar

In de tweede helft van 2020 en vooral in 2021 herstelde het arbeidsvolume zich. Toch bereikte het arbeidsvolume in Limburg pas in het 3de kwartaal van 2021 het niveau van voor corona. Eind 2021 telde Limburg een 2.000-tal VTE meer dan eind 2019. Met 253.600 voltijds equivalente jobs in het 4de kwartaal van 2021 is ook dat een record. En ook hier liggen de trends verhoudingsgewijs sterk in lijn met het Vlaams gemiddelde.

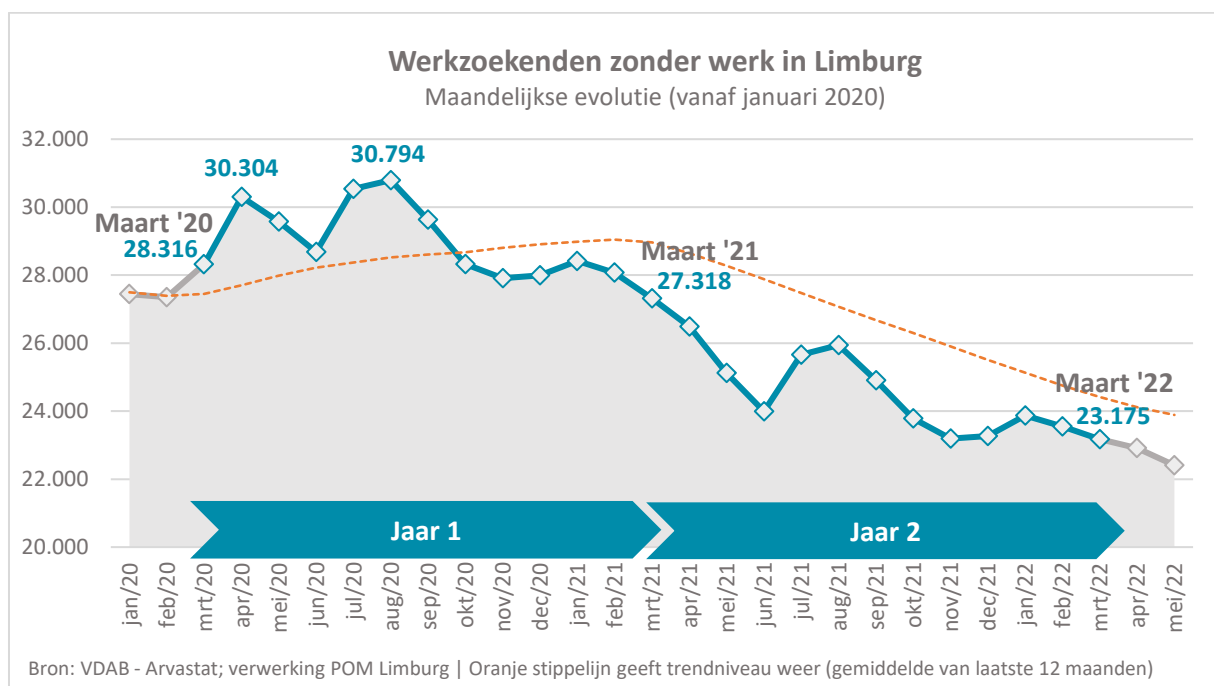
Uiteindelijk had corona, met dank aan beschermende maatregelen zoals de tijdelijke werkloosheid, dus maar een beperkte impact op de Limburgse tewerkstelling. Meer zelfs, in het tweede coronajaar werden recordniveaus gehaald voor zowel het aantal Limburgse werknemers als het arbeidsvolume. Een open vraag blijft natuurlijk wel in welke mate die records zo mogelijk nóg hoger hadden gelegen zonder corona, maar ook of deze groeitrend kan worden aangehouden in 2022.

maand april '19, ging het over een toename van 11,3%.

Ook in de maanden erna bleef het aantal werkzoekenden op een hoger niveau, al werd de grootste piek van augustus '20 (30.794 werkzoekenden) ook mee omhoog gestuwd door de traditionele instroom van schoolverlaters tijdens de zomer. In de daaropvolgende maanden lag het aantal werkzoekenden niet veel hoger dan in het voorgaande jaar. Gemiddeld over het hele jaar 2020 lag de VDAB-werkloosheid in Limburg 4,7% hoger dan in 2019. In Vlaanderen was dat 4,9% hoger.

Vanaf het tweede coronajaar slonk het aantal werkzoekenden in Limburg zienderogen. De cijfers

lagen niet alleen lager dan in het eerste coronajaar, ze doken ook onder het niveau van voor corona. Zo kwam het aantal werkzoekenden zonder werk in het tweede coronajaar gemiddeld 10,5% lager uit dan in het jaar voorafgaand aan corona. De Limburgse werkloosheidskrimp was bovendien de sterkste van alle Vlaamse provincies (in Vlaanderen -8,1%). Op het einde van het tweede coronajaar bereikten de werkzoekendencijfers dan ook een historisch laag niveau: ongeveer 23.000 werkzoekenden zonder werk. Ten opzichte van het begin van de crisis is dit een daling van 18,2% in het aantal werkzoekenden tussen maart '20 en maart '22 (in Vlaanderen ging het over -14,0%).

Langdurig werklozen profiteren niet mee

Hoewel het totaal aantal Limburgse werkzoekenden in maart '22 bijna een vijfde lager lag dan bij de uitbraak van het coronavirus, profiteerden niet alle groepen in even grote mate mee van de werkloosheidskrimp (zie figuur). Het aantal werkzoekenden zonder werk ligt vooral bij **jongeren** en **kortdurig werklozen** fors lager dan twee jaar geleden (telkens ongeveer -31% t.o.v. het begin van de coronacrisis). Niet toevallig zijn dit ook groepen die in de krappe arbeidsmarkt van vandaag doorgaans sneller de weg naar werk vinden. Toch ligt ook het aantal laaggeschoolde werkzoekenden en werkzoekenden van allochtone herkomst inmiddels 20%

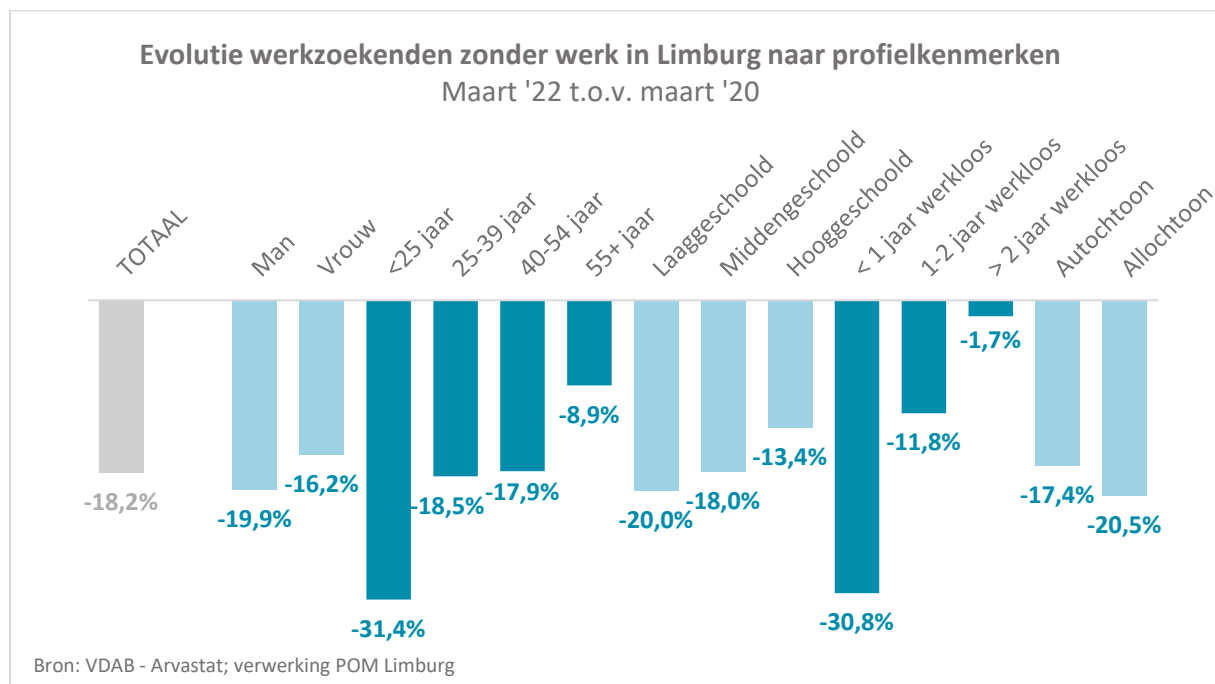
lager. Ook deze twee groepen zijn intussen heel wat kleiner in aantal dan voor corona.

Groepen waar de afname tegenover het begin van de crisis anderzijds beperkt bleef zijn **de 55-plusers** onder de werkzoekenden (-8,9% tussen maart '20 en maart '22) en vooral de **langdurig werklozen**. Bij deze laatsten, werkzoekenden die al meer dan 2 jaar werkloos zijn, was er zelfs nauwelijks een daling (-1,7%). De 9.300 langdurig werkzoekenden in Limburg zijn dan ook nog steeds een bijzonder belangrijke groep in het bijkomend arbeidspotentieel onder de werkzoekenden.

Ook hier weer liggen de Limburgse trends min of meer in het verlengde van deze voor Vlaanderen,

al was de dalende trend in elk van de profielgroepen sterker in Limburg dan gemiddeld in Vlaanderen. Het meest uitgesproken geldt dit bij

werkzoekende jongeren en werkzoekenden van allochtone origine.

Ook werkzoekendengraad verder naar beneden

Door het dalend aantal werkzoekenden zonder werk evolueerde tijdens de twee coronajaren ook de Limburgse werkzoekendengraad naar een historisch laagterecord. De maandelijkse werkloosheidsgraad volgt immers sterk de grafieklijn van het aantal werkzoekenden.

Aan de vooravond van de pandemie, in maart '20, was precies 7% van de Limburgse beroepsbevolking werkloos. Bij de eerste coronagolf en in de zomer van 2020 liep de werkloosheidsgraad nog even

op tot 7,6% (juli '20), maar nadien volgde een neerwaartse trend.

Na één jaar corona lag de werkloosheidsgraad al onder het précrisisniveau: 6,7% in maart '21. Na twee jaar corona (in maart '22) bedroeg de Limburgse werkloosheidsgraad nog maar 5,7%. Bovendien houdt de Limburgse werkloosheidsgraad tegenwoordig mooi gelijke tred met Vlaanderen. Al acht maanden lang liggen beide werkloosheidsgraden op eenzelfde, dalend niveau.

Tijdelijke werkloosheid

Stilaan terug naar het normale peil

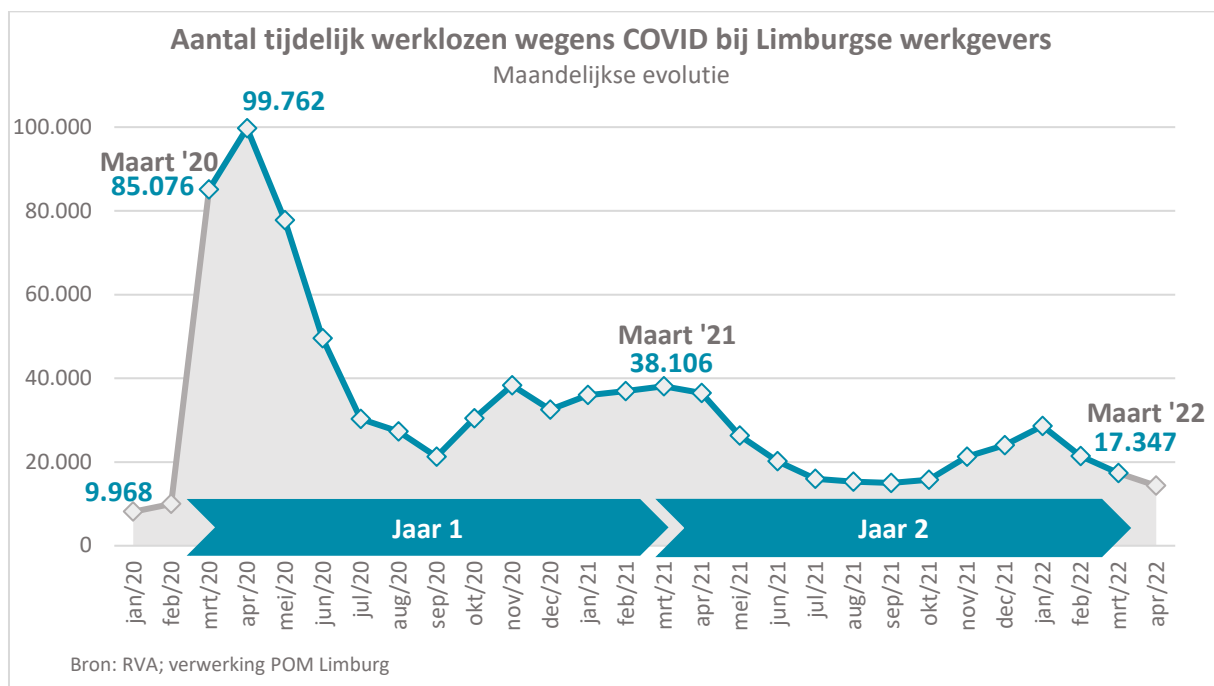
Het systeem van tijdelijke werkloosheid wegens COVID was ongetwijfeld de meest beschermende economische maatregel om de werkloosheid in ons land af te remmen en een groot verlies aan jobs te vermijden. De maatregel werd ingevoerd in maart '20, toen de pandemie in ons land de kop op stak en België in lockdown ging. De cijfers van het aantal tijdelijk werklozen bereikten toen al snel een piekniveau, met in april '20 in Limburg net geen

100.000 werknemers die geheel of gedeeltelijk tijdelijk werkloos waren. En dat in zo'n 9.500 Limburgse bedrijven. Dit kwam neer op ongeveer een tienvoud van het aantal tijdelijk werklozen om economische redenen van vlak voor de uitbraak van corona. Tijdens die (korte) piek zat daarmee ongeveer 1 op 3 Limburgse loontrekkenden in tijdelijke werkloosheid, al was anderzijds ook nog 2 op 3 aan het werk.

De cijfers van de tijdelijke werkloosheid kenden vervolgens een verloop dat min of meer gelijk liep met de besmettingsgolven en de opeenvolgende economische beperkingen of versoepelingen. Na één jaar corona, in maart '21, telde RVA nog ruim 38.000 tijdelijke werklozen (bij zo'n 6.000 Limburgse bedrijven). Na twee jaar corona, in maart '22, was dit aantal teruggebracht tot ongeveer 17.350 tijdelijke werklozen (bij een 2.750-tal Limburgse bedrijven). Daarmee daalde het cijfer tot het (voorlopig) laagste niveau sinds de regeling van kracht is maar zit Limburg nog wel 74% boven het précrisisniveau van de tijdelijke werkloosheid om economische redenen. Limburg ligt zo wel het best op schema om opnieuw het 'normale' peil te bereiken. Gemiddeld in Vlaanderen lag het aantal

tijdelijke werklozen in maart '22 immers nog 96% hoger dan voor corona.

Deze cijfers liggen in lijn met eerdere analyses uit de Coronamonitor, waaruit al bleek dat Limburgse werkgevers relatief genomen minder vaak terug-grepen naar het systeem van tijdelijke werkloosheid. Anderzijds is er ook de vaststelling dat na twee jaar corona, in grote arbeidsmarktcrapte, toch nog zo'n 17.000 Limburgse werknemers geheel of gedeeltelijk in tijdelijke werkloosheid zitten binnen de COVID-regeling. De vereenvoudigde procedure voor tijdelijke werkloosheid wegens COVID blijft nog zeker gelden tot eind juni '22. Ook tijdelijke werkloosheid die verband houdt met het conflict tussen Rusland en Oekraïne valt inmiddels onder deze regeling.

Administratieve diensten en industrie hadden grootste aandeel in de tijdelijke werkloosheid

Achter de globale cijfers van de tijdelijke werkloosheid wegens COVID gaan heel wat sectorale trends schuil. Voor een aantal bedrijfssectoren lopen die ook sterk gelijk met de coronagolven.

Over de hele twee jaar corona beschouwd waren werknemers in de **administratieve en ondersteunende diensten** het sterkst vertegenwoordigd in de tijdelijke werkloosheid, met een aandeel van 29%. Dat is heel wat meer dan wat men zou

verwachten op basis van het sectoraandeel in de reguliere Limburgse tewerkstelling (ongeveer 12%). Opmerkelijk is ook dat deze sector vooral in het tweede jaar sterker doorwoog. In de laatste negen maanden was meer dan een derde van de tijdelijke werklozen afkomstig uit de administratieve en ondersteunende diensten. In maart '22 ging het over 34% van alle tijdelijk werklozen in Limburg. Ter vergelijking: in het begin van de pandemie bedroeg het aandeel van deze sector 26,0%.

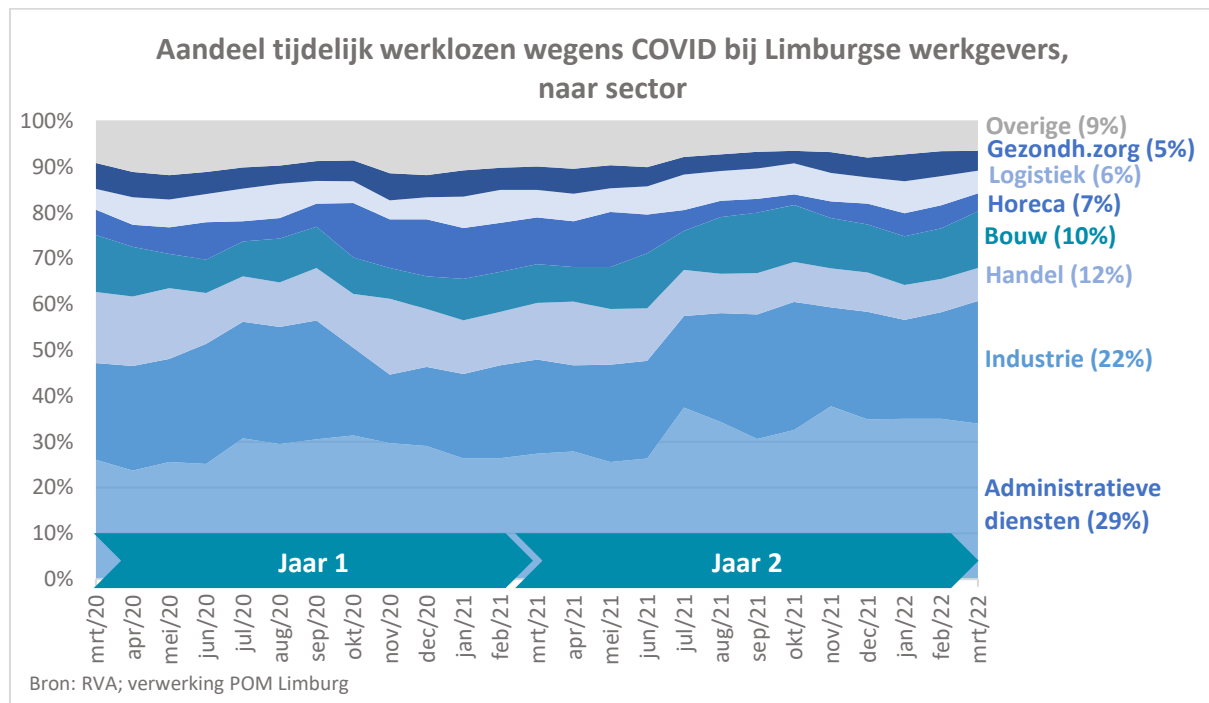
Ook de **industrie** was sterk vertegenwoordigd, met gemiddeld over de hele coronaperiode een

aandeel van 22% van alle Limburgse tijdelijke werklozen. Dat is eveneens meer dan het aandeel van de industrie in de globale tewerkstelling (15%). En ook hier geldt dat de sector op het einde nog sterker doorweegt binnen de totale tijdelijke werkloosheid. In maart '22 was 27% van alle Limburgse tijdelijke werklozen in de industrie tewerkgesteld. In absolute aantallen ging het over ruim 4.600 werknemers.

De **handel** was over de volledige periode van twee jaar corona goed voor 12% van de Limburgse tijdelijke werkloosheid. Dit is wel vergelijkbaar met hun sectoraandeel in de tewerkstelling. De **bouw** was goed voor 10% en de **horeca** voor 7%. Hier ging het in beide gevallen eveneens over een

oververtegenwoordiging in vergelijking met hun aandeel in de tewerkstelling (respectievelijk 6% en 3%).

De handel en horeca waren tot slot ook sectoren die vooral in de tweede coronagolf (vanaf het najaar van 2020) getroffen waren, en ook getroffen bleven. Waar andere sectoren stelselmatig hun activiteiten konden opschroeven, bleven de handel en vooral de horeca in die tweede golf nog altijd sterk gebukt onder economische beperkingen. Met de versoepelingen sinds het voorjaar van 2021 liep het aantal tijdelijk werklozen in de horeca wel sterk terug. In maart '22 was de sector goed voor nog een kleine 700 tijdelijk werklozen (of 4% van het Limburgs totaal).

Vacaturemarkt

Sterke heropleving van de Limburgse vacaturemarkt in tweede coronajaar

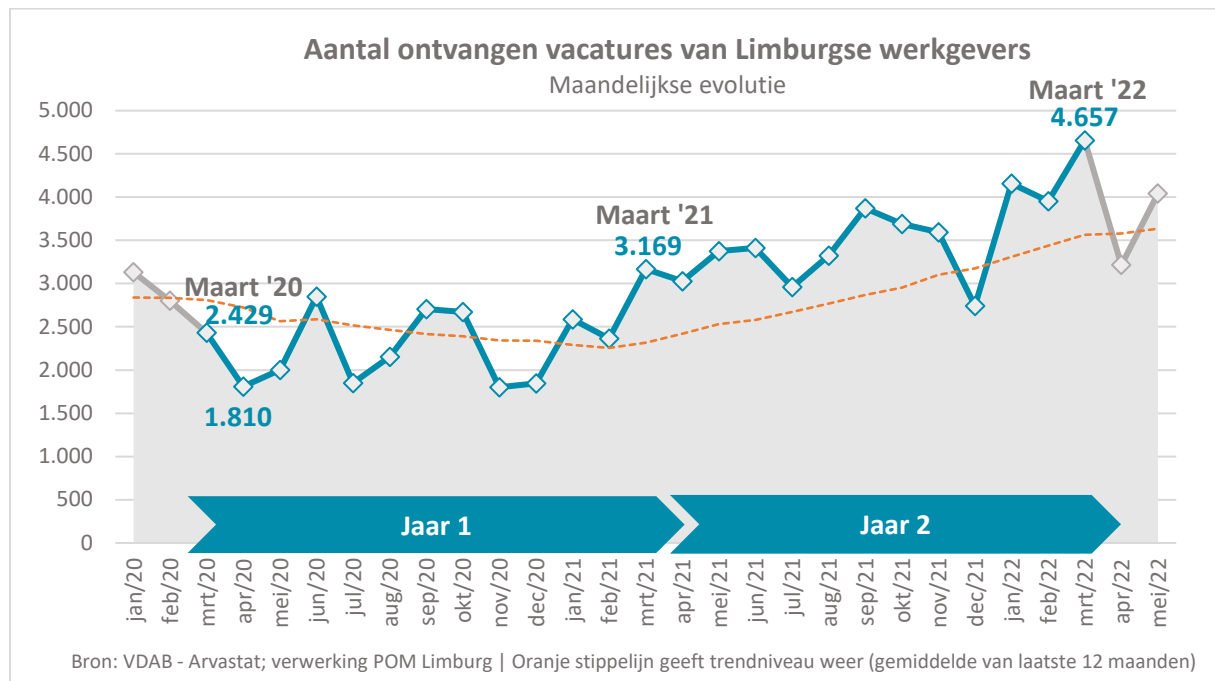
In het eerste coronajaar viel het aantal vacatures bij de Limburgse ondernemingen tijdelijk terug. Door de economische beperkingen stakte de vraag naar nieuwe arbeidskrachten. In april '20 ontving VDAB slechts 1.810 vacatures in Limburg, het laagste maandcijfer sinds eind 2017. Ook later in 2020 – in juli, november en december – lagen de cijfers op een vergelijkbaar laag niveau (zie figuur).

Vanaf het tweede coronajaar veerde de Limburgse vacaturemarkt wel duidelijk op. In maart '21 al registreerde VDAB met in totaal 3.169 vacatures bijna 750 vacatures meer dan in maart '20, bij aanvang van de crisis (+31%). Daarna liep het aantal ontvangen vacatures nog verder op tot 4.657 vacatures in maart '22, twee jaar na de uitbraak van corona. Dit is het hoogste maandcijfer dat ooit door

VDAB werd gerapporteerd in Limburg. In vergelijking met het begin van corona (maart '20) gaat het bijna over een verdubbeling van het aantal ontvangen vacatures (+92%).

Toch bleef Limburg hiermee achter op Vlaanderen, waar het aantal vacatures op datzelfde tijdstip

gemiddeld 118% hoger lag. De vacaturemarkt in Limburg kende de afgelopen twee jaar dus een sterke boost, zij het in verhouding wel iets minder sterk dan gemiddeld in Vlaanderen. De vraag naar Limburgse arbeidskrachten is de laatste maanden niettemin groter dan ooit.

Ook openstaande vacatures naar recordniveau

Het hoger aantal ontvangen vacatures en de sterk dalende werkloosheidscijfers in het tweede coronajaar vertaalden zich in een steile klim van het aantal vacatures dat open bleef staan.

Snel na de uitbraak van corona dook het aantal openstaande VDAB-vacatures in Limburg eerst nog even naar het laagste niveau sinds 2017 (3.718 openstaande vacatures in mei '20; zie figuur verderop). Op het einde van het eerste coronajaar, tegen maart '21, lag het aantal openstaande vacatures echter al opnieuw op het niveau van voor de pandemie.

In het tweede coronajaar trok de vraag naar arbeidskrachten nog sterker aan en schoot het aantal openstaande vacatures bij Limburgse bedrijven de hoogte in, tot een (tussentijds) record van bijna 10.500 vacatures in maart '22.

Tussen maart '20 en maart '22 gaat het bijna over een verdubbeling van het aantal openstaande vacatures in de Limburgse bedrijven (+95%).

Gemiddeld in Vlaanderen was de toename dit keer wel iets kleiner (+91%) dan in Limburg. Ook de openstaande, onvervulde vraag naar personeel is inmiddels dus geëvolueerd naar een ongezien hoog niveau.

Grootste stijging in openstaande vacatures in de horeca en toerisme

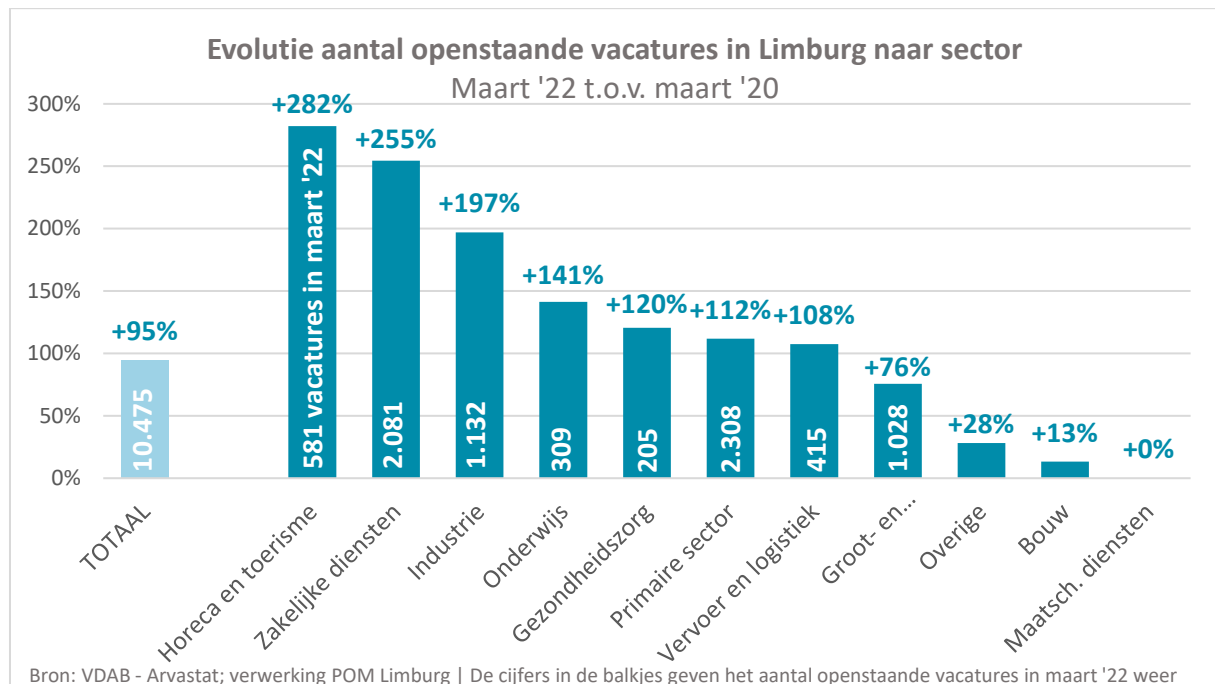
In zowat alle sectoren is er een grotere vraag naar medewerkers dan twee jaar terug, maar in een aantal sectoren ligt het openstaande vacatureaanbod wel een heel stuk hoger dan bij het begin van de coronacrisis. De sector **horeca en toerisme** spant de kroon, met in maart '22 bijna vier keer zoveel (+282%) openstaande vacatures dan twee jaar terug (maart '20). In maart '22 stonden er in de sector bijna 600 vacatures open (tegenover zo'n 150 in maart '20).

Verder is er met meer dan 2.000 openstaande vacatures ook een zeer grote vraag naar arbeidskrachten in de **zakelijke dienstensector**. Procentueel gaat het over een stijging van 255% in

vergelijking met twee jaar terug. In de Limburgse **industrie** waren er bijna drie keer zoveel openstaande vacatures in vergelijking met het précrisisniveau (+197%). In het onderwijs en de gezondheidszorg lag het aantal openstaande vacatures respectievelijk 141% en 120% hoger.

In absolute aantallen echter lag het grootste openstaand vacatureaanbod recent wel in de **primaire sector**. Van bedrijven in de Limburgse

land- en tuinbouw stonden anno maart '22 precies 2.308 vacatures open bij VDAB (+112% t.o.v. maart '20). Daarna volgen de zakelijke dienstverlening (2.081 vacatures), de industrie (1.132), de groot- en kleinhandel (1.028) en de bouwsector (928). In de bouwsector lag het aantal vacatures echter niet veel hoger dan twee jaar terug (+13%). In de maatschappelijke dienstverlening waren er tot slot evenveel openstaande vacatures als bij het begin van de coronacrisis (815).

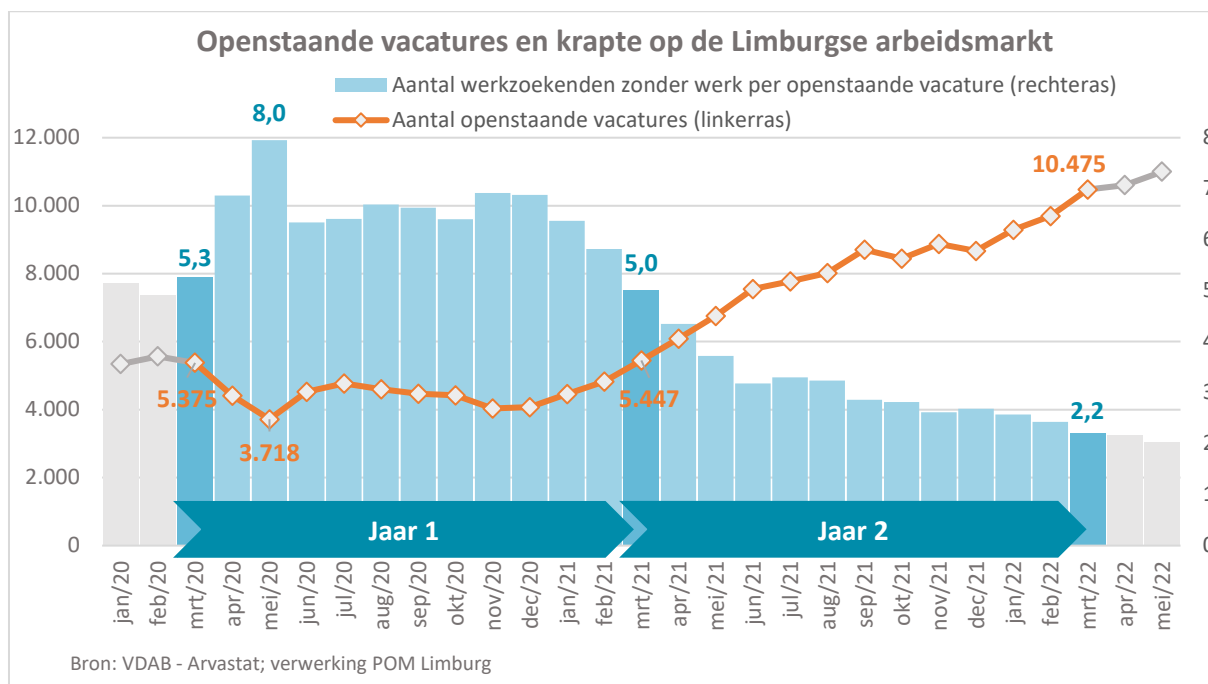
Krapte

Naar een zeer krappe Limburgse arbeidsmarkt

In de eerste maanden van de coronacrisis was er tijdelijk een iets minder krappe Limburgse arbeidsmarkt. Dit als gevolg van de teruggevallen vraag naar nieuw personeel en het toenemend aantal werkzoekenden. In mei '20 telde VDAB zelfs even 8 werkzoekenden per openstaande vacature, een hoog maar ook zeer tijdelijk cijfer. Deze situatie van een meer 'ontspannen' Limburgse arbeidsmarkt was, net zoals in de rest van Vlaanderen, maar van korte duur. In maart '21 – na één jaar corona – was het aantal werkzoekenden per vacature immers al gedaald tot 5. In het tweede coronajaar zette de trend naar een meer en meer krappe arbeidsmarkt zich in bijzonder snel

tempo verder. Dit door zowel de versnelde afname in het aantal werkzoekenden, als de forse toename van het aantal openstaande vacatures.

In maart '22 waren er in Limburg nog maar 2,2 werkzoekenden zonder werk per openstaande vacature. Dat zijn er zelfs iets minder dan gemiddeld in Vlaanderen (2,4). Dat alles betekent dat het broodnodige arbeidspotentieel bij de huidige werkzoekendenpopulatie nog maar heel beperkt is en de krapte op de arbeidsmarkt intussen zeer nijpend. Voor heel wat bedrijven is dit een belangrijke remmende factor voor hun verdere groei.

3. Impact op ondernemerschap

Starters

Na tijdelijke terugval onmiddellijke heropleving

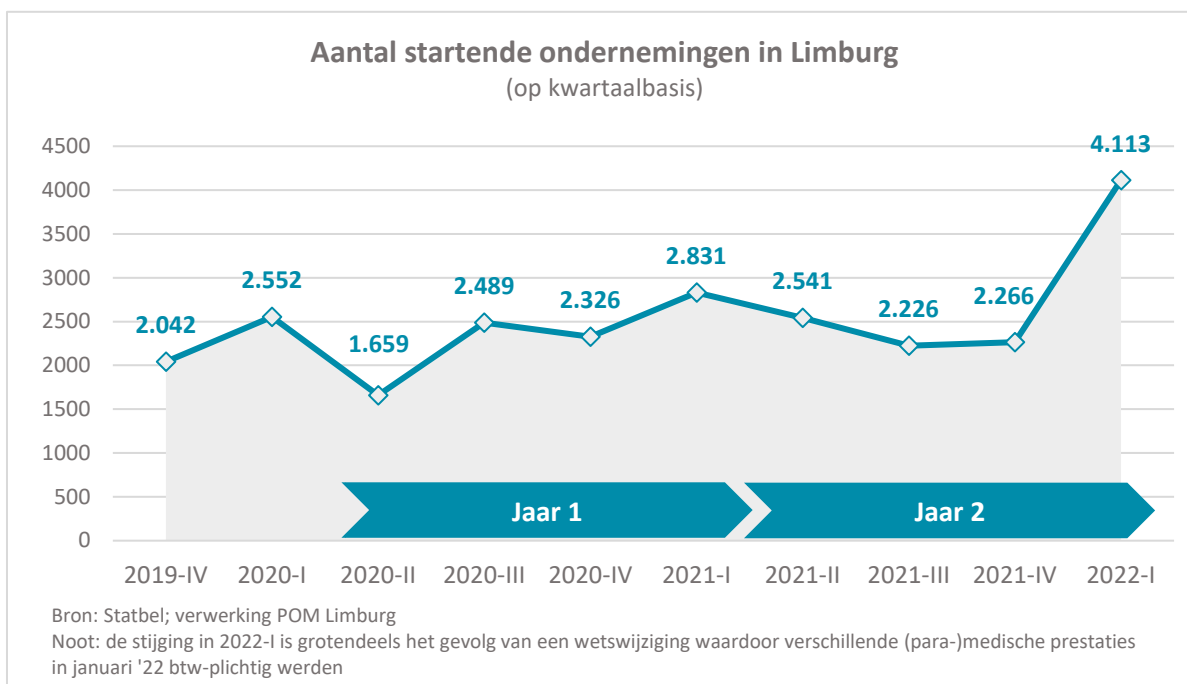
De pandemie bracht een zeer onzekere periode voor ondernemers met zich mee. Dit was echter niet te merken aan het aantal startende ondernemingen. Enkel tijdens het 2de kwartaal van 2020, toen het volledige land in lockdown was, nam het aantal starters in Limburg een fikse duik (zie figuur). Slechts 1.659 Limburgse ondernemers startten met een nieuwe onderneming, een daling van maar liefst 17,3% in vergelijking met hetzelfde kwartaal een jaar eerder. Gemiddeld in Vlaanderen was de terugval nog iets groter (-18,9%).

Na die eerste lockdown vonden heel wat meer Limburgers de tijd rijp om een eigen onderneming op te starten. In het 3de kwartaal van 2020 steeg het aantal starters dan ook opnieuw tot boven het pré-crisis niveau en ook in de daaropvolgende maanden bleef het aantal starters hoger dan voor de coronapandemie. In het 1ste kwartaal van 2021 werd zelfs een (voorlopig) record gerealiseerd: 2.831

nieuwe Limburgse ondernemingen, het hoogste aantal in tien jaar.

In vergelijking met 2019 deed Limburg het in 2020 en 2021 beter dan gemiddeld in Vlaanderen. Het aantal starters steeg in de provincie met respectievelijk 7,1% en 17,0%. Gemiddeld in Vlaanderen was de stijging beperkter (+4,3% en +14,6%). In 2020 noteerde Limburg zelfs de hoogste procentuele toename van alle Vlaamse provincies.

Twee jaar na het uitbreken van de pandemie, in het 1ste kwartaal van 2022, werd het record van het aantal Limburgse starters van een jaar geleden zowaar alweer gebroken. Het aantal startende ondernemingen steeg naar maar liefst 4.113. Deze forse stijging is echter wel vooral 'administratief' van aard en wordt bijna volledig verklaard door een wetswijziging waardoor verschillende bedrijven die (para-)medische prestaties verrichten btw-plichtig werden (in januari '22).

Faillissementen en stopzettingen

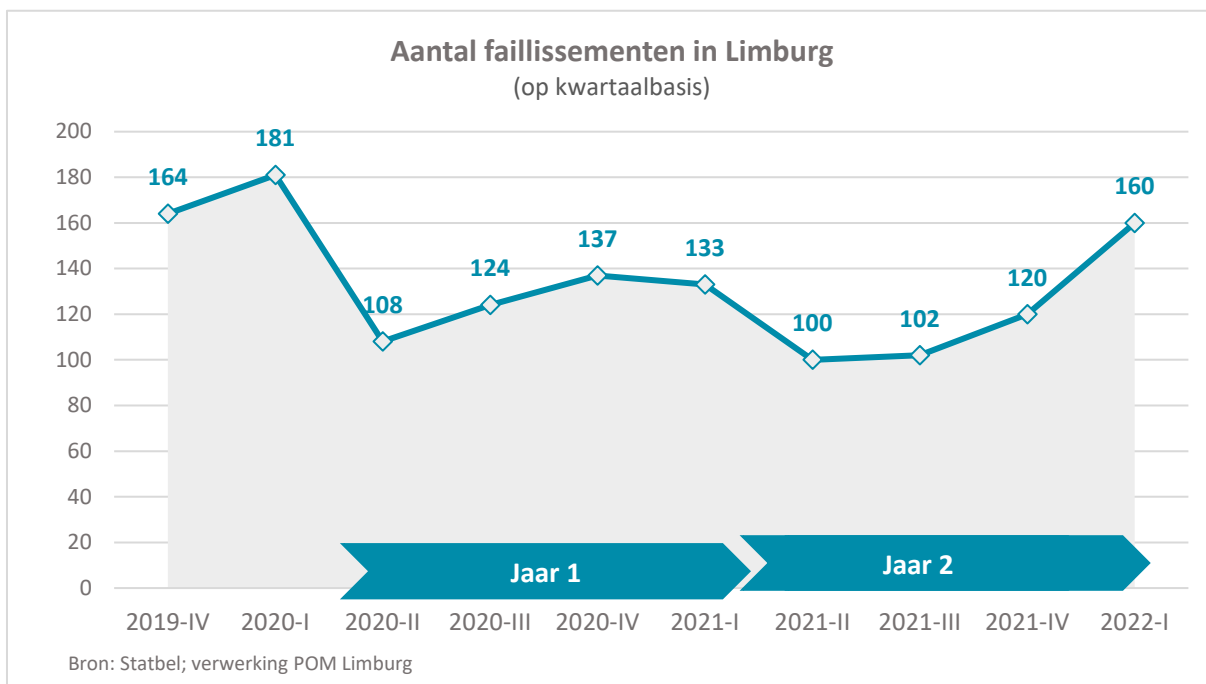
Golf aan faillissementen bleef uit maar kentering lijkt ingezet

Vanaf de start van de coronapandemie nam de overheid maatregelen om de economie en het bedrijfsleven te beschermen. Zo werd een moratorium op faillissementen ingesteld zodat financieel gezonde bedrijven beschermd werden tegen inbeslagname en faillissementen die het gevolg waren van de economische beperkingen tijdens de crisis. Het gevolg van deze maatregel was dat tijdens de eerste lockdown, in het 2de kwartaal van 2020, het aantal faillissementen stevig terugviel (zie figuur). Slechts 108 Limburgse bedrijven gingen failliet: een daling van 39,0% op jaarbasis.

In de daaropvolgende kwartalen bleef het aantal faillissementen systematisch onder het niveau van voor de coronapandemie. In het 2de kwartaal van 2021 werd zelfs een absoluut laagterecord gebroken. Slechts 100 Limburgse ondernemingen gingen failliet, het laagste aantal in de afgelopen tien jaar.

Zowel in het jaar 2020 als in 2021 daalde het aantal faillissementen in onze provincie in vergelijking met voor corona. In 2020 vroegen bijna 20% minder ondernemers het faillissement aan dan in 2019. Gemiddeld in Vlaanderen was die daling net iets sterker (-23,9%). In 2021 deed Limburg wel beter dan Vlaanderen. Het aantal faillissementen zakte met 33,5% t.o.v. 2019 (-30,3% in Vlaanderen).

Nu de beschermingsmaatregelen voor ondernemingen worden afgebouwd, is er sinds begin 2022 opnieuw een stijging van het aantal faillissementen t.o.v. een jaar eerder. Voorlopig, in het 1ste kwartaal van 2022, liggen de cijfers wel nog steeds onder het précrisisniveau. Tot nu toe bleef een grote golf van faillissementen dus uit, al lijkt de kentering ingezet.

Limburg kent binnen Vlaanderen de sterkste daling van het aantal stopzettingen

Ook het aantal schrappingen (het aantal faillissementen samengeteld met de vrijwillige stopzettingen) daalde in de eerste maanden van de coronapandemie. In het 2de en 3de kwartaal van 2020 liep het aantal schrappingen sterk terug in vergelijking met de periode voor corona (respectievelijk $-29,1\%$ en $-23,9\%$ op jaarbasis). Ook hierbij speelt uiteraard het beschermende effect van het moratorium op faillissementen. In het laatste kwartaal van 2020 waren er echter opnieuw ongeveer evenveel stopzettingen als voor de uitbraak van de pandemie. 2021 kende een vergelijkbaar verloop als 2020, al lag het aantal stopzettingen doorgaans wat hoger. Wel bleef ook in het 2de en 3de kwartaal van 2021 het aantal schrappingen onder het niveau van 2019.

Over heel 2020 beschouwd was Limburg de beste leerling van de Vlaamse klas. Het aantal stopzettin-

gen daalde dat jaar met bijna 10% in vergelijking met 2019. Gemiddeld in Vlaanderen liep het aantal stopzettingen minder sterk terug ($-3,4\%$). In 2021 nam het aantal stopzettingen overall terug toe, maar andermaal deed Limburg beter dan Vlaanderen. In Limburg ($+3,8\%$) was de toename t.o.v. 2019 immers minder sterk dan gemiddeld in Vlaanderen ($+4,3\%$).

In het 1ste kwartaal van 2022 echter blijkt ook hier de kentering te zijn ingezet. Zo waren er in Limburg opnieuw 11,9% meer stopzettingen dan in hetzelfde kwartaal een jaar eerder en 15,7% meer dan voor de pandemie. Deze toename kan grotendeels verklaard worden door de afbouw van de overheidsmaatregelen ter bescherming van ondernemingen en het verstoorde economische klimaat na de coronapandemie.

Btw-plichtige ondernemingen

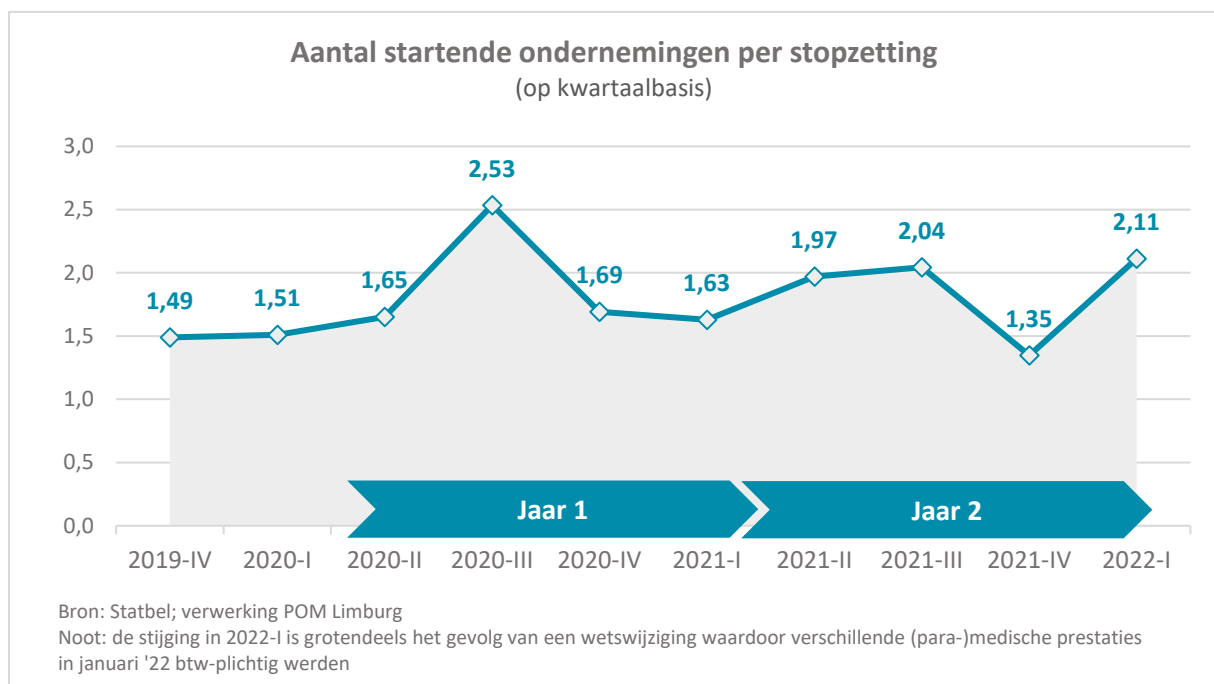
Aantal ondernemingen neemt forser toe dan voor corona

Ondanks de economisch onzekere tijden bleef het startend ondernemerschap in Limburg tijdens het eerste coronajaar dus in de lift. Tegelijk waren de beschermende maatregelen van overheidswege een sterke buffer tegen stopzettingen. Dit leidde tijdens het 3de kwartaal van 2020 (net na de eerste lockdown) zelfs tot 2,5 keer meer starters dan stopzettingen (zie figuur). Een absoluut record. Gemiddeld in Vlaanderen waren er dat 2,3 keer meer. Ook in het vervolg van 2020 bleef de ratio van het aantal startende ondernemingen t.o.v. het aantal stopzettingen hoger dan voor de coronapandemie.

Dat was in Limburg tevens het geval in 2021, met in de eerste drie kwartalen een steevast sterkere groei van het aantal ondernemingen dan in 2019. Enkel in het 4de kwartaal viel die groei sterk terug. Gedurende deze periode waren er (slechts) 35%

meer starters dan stopzettingen. Dit is het laagste percentage sinds jaren en een stuk minder dan gemiddeld in Vlaanderen waar er bijna de helft (48%) meer startende ondernemingen waren dan stopzettingen.

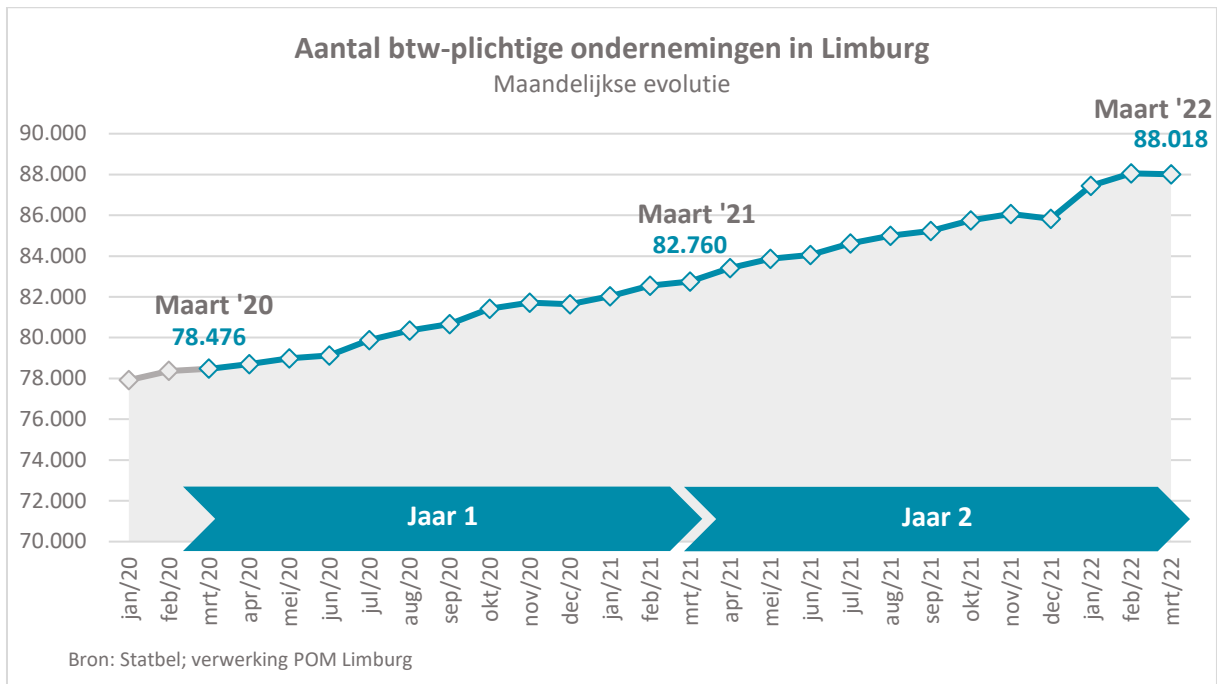
In het 1ste kwartaal van 2022 werd het groeiritme van het aantal Limburgse ondernemingen weer opgedreven, met opnieuw meer dan dubbel zoveel starters dan stopzettingen (2,1 keer meer). Gemiddeld in Vlaanderen was de ratio net iets kleiner (2,0). Deze recente hoge ratio's worden echter wel opnieuw verklaard door de sterke 'administratieve' toename van het aantal starters in januari '22, toen vele bedrijven die (para-)medische prestaties verrichten door een wetswijziging btw-plichtig werden.

Ondanks corona een constante groei van het aantal btw-plichtige ondernemingen in Limburg

De hoge ratio van het aantal starters ten opzichte van het aantal stopzettingen vertaalt zich ook in de netto groei van het aantal ondernemingen tijdens de coronapandemie. Ondanks de economische impact van die pandemie, bleef het aantal btw-plichtige ondernemingen bijna aan een

continu tempo doorgroeien. In Limburg steeg het aantal ondernemingen van bijna 78.500 in maart '20, naar 82.760 in maart '21, tot ruim 88.000 in maart '22 (ofwel een stijging van 12,2% t.o.v. maart '20) (zie figuur). Gemiddeld in Vlaanderen was die toename iets minder sterk (+11,4%).

Limburgse economie toont sterke veerkracht tijdens coronaperiode

	Coronajaar 1		Coronajaar 2	
	Limburg	Vlaanderen	Limburg	Vlaanderen
ECONOMIE				
Omzet	-3,1%	-5,5%	+16,0%	+13,6%
Export	-5,0%	-12,2%	+22,4%	+14,3%
Investerings	+4,9%	-4,5%	+32,5%	+7,2%
ARBEIDSMARKT				
Werkzoekenden zonder werk	+5,5%	+6,4%	-11,1%	-8,6%
Tijdelijke werkloosheid	x6,6	x7,8	x3,3	x3,5
Ontvangen vacatures	-17,5%	-13,2%	+26,9%	+28,3%
ONDERNEMERSCHAP				
Starters	+8,4%	+6,0%	+29,9%*	+27,3%*
Stopzettingen	-11,6%	-3,6%	+4,2%	+5,6%
Ondernemingen	+4,7%	+4,4%	+10,8%*	+10,3%*
	Periode april 2020 - maart 2021 t.o.v. periode april 2019 - maart 2020		Periode april 2021 - maart 2022 t.o.v. periode april 2019 - maart 2020	

Bron: Statbel, VDAB, RVA
Verwerking: POM Limburg

*Begin 2022 werden door een wetswijziging een aantal paramedische beroepen btw-plichtig en geregistreerd als starter en btw-plichtige onderneming, wat voor een verhoging van de aantallen zorgt.